

В. ЛЕВИНСЬКИЙ

СОЦІАЛІСТИЧНА
РЕВОЛЮЦІЯ І УКРАЇНА

ВІДЕНЬ — КИЇВ

1 9 2 0

I.

Соціалістична революція і Україна.

Світова війна, отся страшна, зорганізована головними імперіалістичними державами Європи, крівава різня народів, скінчилася у першій мірі усуненням німецького фінансового капіталу з конкуренції цих держав, за спанування світового ринку, за загарбання нових територій для колоніальної експлуатації, за поневолення й капіталістичне ограблювання нових народів.

Вона дала перемогу фінансовому капіталові Англії та її союзникам. Але хоча в Парижі, Лондоні, Римі, Вашінгтоні могли бити торжественно в усі дзвони на знак перемоги, а в Парижі могли переможці диктувати мир Європі та перекроювати карту Європи й світа після апетиту коаліційного фінансового капіталу, то хто ж вірить у тривалість цього миру? Кому не приходить на думку, що доля цього мира та сама, що й берестейського? Що одиноким тревалим миром буде той, який подиктує зорганізований побідний міжнародний пролетаріят усієї людськості?

На те, що антанський мир є не довго тревалим, є дуже поважні, об'єктивні причини.

По перше. Народне хазяйство Європи, яке до війни осягнуло вершок свого роз-

витку, протягом більші як 4-літної небувалої різні народів занепало, його знищено, зруйновано. В одних країнах більше, в інших менше. Це є очевидний, кождому звістний факт. Та найбільше горя й муки терпить від цеї руїни одинока продуктивна кляса, що витворила його своїми мозолистими руками, без яких весь світовий капітал є беззвартою й мертвовою річчю, цебто робітники. Повернувши з війни, на яку погнали їх міжнародні злочинці капіталу, скинувши салдатську шинелью, вони застають скрізь голод, холод, нужду, великі терпіння. І коли перед клясою буржуазною стоять одиноке завдання до розвязання, яким способом відновити, відбудувати капіталістичне хазяйство, щоби далі жити паразітним, благословленним життям, щоби далі експлуатувати, рабувати, гнобити міліони робучого люду, то перед цими міліонами стоять теж одиноке, історичне завдання до розвязання: що робити, щоби дотеперішнє своє скотяче життя перемінити на людське, щоби покласти край капіталістичній експлуатації, щоби зломити раз на завше економічну й політичну силу буржуазної кляси?

Немає країни, де люте невдоволення і неспокій робітничих мас зі свого нужденного становища, могли бути тепер при дальншому капіталістичному режимі, то є режимі визиску і голоду робітника, заспокоєні. І це відноситься в рівній мірі до країн переможниць як і до

переможених. Тільки в перших нужда робітничих мас менша і це невдоволення виявляється у слабших формах; в останніх нужда ця не має краю і виявляється у формах гострих. І це явище є об'єктивним показчиком того, що після великої крізи капіталізму в світовій війні, надійшла пора, коли робітники світа найбільше силою кріавого досвіду починають розуміти, що стогнати їм далі в капіталістичному ярмі неможливо, що відбудовувати і скріплювати їм далі це ярмо, це річ не тільки безглазда з їхнього боку, але й самоубійча, що, навпаки, єдиним їх завданням на тепер є зломити політично, а відтак економічно це нестерпне ярмо.

Світова війна, страшні її наслідки, розпочинають переходну добу в історії людськості від капіталізму до соціалізму, добу світової соціалістичної революції, яка може покінчитися тільки тоді, коли на руїнах міжнародного капіталізму переможець-пролетаріят заткне червоний прапор міжнародного соціалізму.

І це в другоючию, що мир, який подиктували світові представники фінансового капіталу антанти, носить у собі вже з моменту свого народження — свою смерть.

По треть. Ніхто йому зараз так не загрожує, як існування, вперте й міцне існування пролетарської (совітської) російської республіки, де соціалістична рево-

люція у перше в історії світа зломила політичну й економічну силу російської буржуазії, свого національного капіталу, а цю республіку не вдалось досі знищити Антанті, не зважаючи на всі її зусилля. Російська соціалістична революція, яка живе, розвивається, укріпляється, поширюється та находить спочуваючий і активний відгук у цілому пролетарському світі, дихає смертью усьому сучасному капіталістичному світові. Вона непереможна. І це зрозуміли вже розумніші представники англійського імперіалізму по тих страшних розгромах Юденіча, Колчака й Денікіна — червоними арміями і по грізних протестах англійських робітників проти всякого активного втручання Англії в справи Російської Совітської Республіки.

В чому-ж полягає її непереможність?

Як довго велика російська революція мала демократичний характер (лютий 1917 по жовтень 1917 р.), яка вела не до повної перемоги пролетаріату, а до укріплення російської буржуазної демократії, в хвості якої йшли праві соціалісти-революонери й меншевики, так довго існувала загроза, що всі завойовання революції, всі дійсні, великі завойовання, будуть протягом недовгого часу, який вистарчав би на те, щоб скинути зі себе піря революції і зорганізувати свої сили, що вони будуть цілком знищені. Перед пролетаріятом Великоросії, не

задурманеним усякими демократами, не осталося тоді нічого іншого, як чекати, доки не назріють умови (через укріплення капіталізму в Росії) для прийдешньої соціалістичної революції.

Ні! Провідники соціалістичної революції, якої перші весняні громи впали в жовтні 1917 р. в Петрограді, ясно бачили цю перспективу й мають за собою ту кольосальну історичну заслугу, що не тільки теоретично, але й практично показали всьому пролетарському світові, що не тільки Росія, але вся Европа, всі країни капіталістичної цивілізації дозріли після краху капіталізму в світовій війні до соціальної пролетарської революції і соціалізму.

Вся влада робітничим і селянським радам! Диктатура пролетаріату, для зломання, для знищення всього апарату буржуазної держави і капіталістичного визиску! Це був зasadничий клич російської соціалістичної революції.

Але не довго треба було чекати, як довсід навчив, що цей клич, реалізований на селі, давав там перевагу його заможним, буржуазним елементам. І тільки тоді, коли всю владу на селі було віддано в руки селянської бідноти, з того часу російська революція, що почалася з жовтня 1917 р., стала дійсно пролетарською, дійсно соціалістичною. Тільки тоді не тільки російські

робітники, але і бідні селяни паче зрозуміли, що треба боронити їм свою пролетарську державу перед зорганізованою зграєю міжнародного капіталу і його прихвостнями, боронити до останньої каплі крові. В цьому лежить весь секрет усіх успіхів червоних армій проти контрреволюції, в цьому запорука непереможності російської соціалістичної революції.

„Ми не закриваємо очей на те, що нам одним соціалістичної революції в одній країні, навіть коли б вона була далеко менше відсталою, як Росія, як би ми жили в умовах легших, як після 4-ох років нечуваної, стільки мук приносячої, тяжкої і руйнуючої війни — в одній країні соціалістичної революції своїми силами всеціло не виконати“ — каже Ленін у своїй привітній промові на I Всеросійському з'їзді совітів народного хазяйства.

Але річ у тому, що соціалістична революція в Росії може рахувати — тепер це досить виразно виявилося — на підмогу, в тій чи іншій формі, европейського пролетаріату, який досвідом своїм мусить прийти до того, що виконав уже в великій частині російський революційний пролетаріат.

На шлях соціалістичної революції вступила й Україна.

Вона, себто робітничо-селянська Україна, прийшла до цього пізнання силою свого інстинкту й досвіду.

Од самого початку вибуху революції на Вкраїні, вона мала національно-демократичний характер, не зважаючи на те, що в ній брали головну участь українські соціалісти ріжної масти, що правда, всі зі своєю дрібнобуржуазною, політичною психологією. Всі вони стояли на ґрунті демократії, дрібнобуржуазної демократії. Ясно отже, що і будування української держави, не зважаючи на її майже виключно робітничо-селянський характер, ішло по лінії національної, але дрібнобуржуазній.

Дуже помітно зазначилось це на прикладі так зв. Західної області Укр. Нар. Республіки (галицької). Уряд цього закутка республіки, що складався з самих соціальних і політичних реакціонерів, вирослих в атмосфері австро-польської штуки правління народніми масами, завсіди зазначував свою непримириму ворожість до українських робітників і селян. Воюючи проти Польщі за визволення галицької України з під ярма її неволі, він дбав виключно про клясові інтереси галицько-українського дрібного міщенства, то є, бажав лише змінити польських експлуататорів на своїх, на національних. І ради береження цих інтересів він вів таку мерзотну агітацію і політику проти злуки галицької України з державною, тільки в обаві перед її соціалізмом. І тому йшов він на руку польським доміщикам у Галичині проти економічних

і соціальних інтересів українського селянства, і тому нарешті довершив найчорнійшу зраду національних і соціальних інтересів всього українського робітництва й селянства, віддаючи свої війська на услуги Денікіна, одного з найнебезпечніших царських генералів, що поставив собі завданням віdbuduvati едину і неділіму Росію.

По подібній лінії котилася політика Української Народної Республіки і то особливо з того часу, як уряд її позбувся дійсних і чесних демократів, що у війні Республіки з Совітською Росією добачували злочин супроти українських селянсько-робітничих мас України, коли військова диктатура Петлюри і його атаманів отверто, явно і без застережень стала відогравати ролю лякея чорносотенної Франції Клемансо та її васальної польської держави Пілсудського, польських фабрикантів, дідичів, ксендзів та інчої буржуазної сволочі, лякея, якого з горди звичайно копається, але подається йому елегантно панську руку, як довго можна його визискувати, то є держати на своїй службі.

І Петрушевич, цей, воістину, найобридливіший хам *) української контрреволюції

---

*) Пригадаємо його відому подлу промову в австрійському парламенті з 1916 р., промову так лякейську супроти Австрії, якої до нього ніхто в австр. парламенті не важився сказати.

! Петлюра, цей дрібнобуржуазний клоун з гетьманськими амбіціями, звели українську національно-демократичну революцію в руслі національної і світової контрреволюції.

Цю зраду національних і соціальних інтересів українських народніх мас інстинктом відчувала давним-давно робітничо-селянська Україна. А досвідом, який дали їй бурні події останніх часів, вона прийшла до ясної і певної свідомості, що тільки в соціалістичній революції лежить національне і соціальне її визволення.

І кожний Українець, що всім своїм еством, усею своєю душою відчув і виболів становище , минуле і сучасне, повне безмірних мук і страдань, цього „паралітика на роздорожу“, цього „замученого і розбитого народу України“, становище робітничих і бідноселянських її мас, хто всі свої інтереси звязав з їхніми інтересами, цей ні на хвилину не буде задумуватись, по якому боці йому stati: світової соціалістичної революції, що веде до визволення людини і народів з усіх дотеперішніх кайдан, чи по боці світової контрреволюції, що веде до задержання і укріплення цих кайдан.

(Передрук з „Нової Доби“, № 1., з 6. марта 1920).

II.

Комунізм з тактики.

В № 5. „Нової Доби“ поміщено лист львівських Українців, у якому підписані заявляють, що вони „вітають як найщирше появу нашого тижневика і годяться на його напрям національно-державної політики, хоча в основних прінципах нашої програми може дещо й ріжнятися“.

Ми не маємо ніякої підстави, не вірити в щирість цеї заяви. Ми знаємо, що багато, дуже багато людей з поміж української дрібної буржуазії, наслідком нещасних і майже катастрофічних ударів, що спали на наш народ за час світової різні народів і особливо в останніх часах, коли безкарно топче їх чобіт польського шляхтича, що багато з цих людей попали в одчай і дезорієнтацію і з чисто національних причин готові навіть чортові записатись, щоби тільки вийти з фатального становища.

Тому вважаємо нашим обовязком, не перейти до порядку дневного над симпатіями львівських Українців до комунізму, над симпатіями до його з націоналізму, а навпаки, сказати їм, що ми про це думаемо, і сказати їм правду.

Комунізм з націоналізму, це не спеціально українське політичне явище. Він про-

являється і проявляється особливо серед націй, яким у світовій війні прийшлося винести найстрашнійші удари, найбільші національні упокорення і пониження.

Так наприклад кождий пригадує собі події на Угорщині після упадку Каролього, коли то з'явився маніфест комуністичного уряду, безумовно націоналістичний, бо давав цілком отверто надії на відбудування Угорщини в старих межах; коли то хмари мадярських буржуїв з націоналізму, ради здійснення цеї цілі поспішили в ряди червоної армії.

Так в Німеччині серед сухо буржуазних кругів, навіть юнкерських, народилися симпатії до комунізму, симпатії на момент, на ґрунті їхнього національного упокорення і пониження, з лютої ненависті до Франції й Антанти. В Гамбурзі з'явилась навіть ціла група (Вольфенгайма і Лявгенберга), яка проповідувала іменно цей національний комунізм, не думаючи зовсім нарушувати освячених, буржуазних пересудів свого світогляду. Вони готові з усього серця згодитися навіть на радянський устрій громадянства, але... під контролею буржуазії. Вони готові на момент на все згодитися, щоби тільки викликати національну війну Німеччини проти Франції.

Або вкінці Росія. Про те, що безліч царських офіцерів, вищих і нижчих, царських

по всьому свому світогляду та вихованні масами сунуло в червону армію, і тільки тому, що, по їхньому переконанню, ця армія у даній ситуації єдино може відбудувати „єдину і неділиму“, це загально відомо.

З вище наведених прикладів бачимо, що комунізм з націоналізму, або країнського комунізму з національної тактики — далеке не українське явище. Тому ми повинні приклонникам його серед українського громадянства сказати зараз тут на початку, що комунізм, це ніяка одяга, яку вбирається і скидається відповідно до погоди й відповідно до уподобання, що комунізм — це ціла економічна система нового громадянського устрою, це ціла політична програма і цілий ідейний світогляд. І обов'язком своїм зважаємо заапелювати до всіх симпатиків і приклонників цього комунізму з посередини нашого дрібного міщанства, щоби вони склали перед самими собою рахунок своєї політичної совісти, передумали всі проблеми, які ставить перед ними і кождою живою думаючою людиною, сучасний день — день зарева нової економічної і політичної доби в усьому світі, і сказали собі отверто, щиро, без брехні, чи зможуть вони, чи в силі вони скинути зі себе все лахміття дрібноміщанського світогляду і чи готові вони станут міцно, твердо, без хитань в наших рядах, рядах інтернаціонального комунізму, що нес

повне визволення людини і народів та обнову людськості?

Це звязане з певними жертвами, але задля духового свого обновлення, задля величної цілі комунізму немає таких жертв, щоб їх не можна принести.

І тим усім, що приходять до комунізму з національних причин, а саме з тої причини, що галицька Вкраїна і інші українські землі стогнуть нині в найстрашнішому ярмі польської неволі, ми повинні сказати:

Так, ми дуже добре знаємо, які безмежні, які надлюдські муки і страждання нашого народу в цій неволі. Ми добре знаємо, що не тільки суб'єктивно, але й об'єктивно ця неволя без порівнання більша і тяжча як бувша царська. Там проскрібовано налу народність, там ми не мали школ, там були страшні умови розвитку нашої народності. Але там кождий зізнав, що над величезною країною панував деспот-царь, зі своїми поміщиками, чиновниками, яопами і жандармами. І боротьба всіх неволяених та визискуваних ішла проти царата не на життя, а на смерть. Але тут у Польщі, в польській республіці, панує не царь, а нужденний лякей польської шляхти і вшех поляків, пепесовець, як президент республіки. В Польщі є не царська Дума а „республіканський“ сейм і т. д. і т. д. Але чи це не міраж, потрібний на загорничний експорт? Бо як

не страшною була національна неволя у царській Росії, все-ж таки нам невідомий випадок із усієї її історії, щоби від російського університету виключувано ціле студенство цеї чи іншої народності. Вступ до російського університету мав кождий, без огляду на народність: руський (великорос), українець, поляк, єрей, татарин, калмук... А в польському цараті, а в польській республіці, з нужденним пепесовцем на її чолі, замкнено вже в перших місяцях її існування брами польського університету у Львові (за бл. памяти Австрії *de facto* польсько-українського) студентству цілої народності, цеї народності, яка на тій землі, де стоїть цей університет, становить поверх 70% загального її населення. Мало того, польська влада сміє викидувати з чисто вкраїнського університету в Камянці Подільському в який пустив її нещасний Петлюра, все галицько-українське студентство.

Та не цей тільки факт насувається нам тут для ілюстрації польської неволі, або як польські драби її цинічно називають „польської толеранції“. Ні, треба взяти всю систему польського сучасного правління на українських землях. Всіляко на світі бувало. Але не бувало того, щоби голод, епідемії, табор полонених і тюрму піднесено коли не будь до значіння засобів фізичного нищення немилої комусь народності. Це стало вперше фактом у відношенню до українського народу

так зв. польській республіці. Тому ми
же добре розуміємо відчай і наболілу
ушу вкраїнських робітничих і селянських
лас, що попали під національне й со-
ціальне ярмо Польщі, тому ми й розу-
міємо всю психіку вкраїнського дрібного мі-
цянства. Найстрашнійшому чортові душу
вою записали б, щоби скинути зі себе
це ярмо.

Такий є стан річей.

Але на річи треба дивитися не зі статич-
ного погляду, себто їх застигlosti, їх за-
костеніlosti, а з динамічного, себто їх нена-
станного руху. Так треба дивитись на все,
що діється у світі, в найширшому розумінню
цього слова. І спеціально на стан та явища
з людському громадянстві треба вміти дивитися
зі становища діалектики, себто
аконів руху й розвитку. Нічого немає
з людському громадянстві постійного й віч-
ного: все в руху, все міняється, все розви-
ається. Всі громадянські інституції, сім'я, на-
одність, держава, релігія, мораль і т. д. і т. д.
се це в ненастному руху й розвитку. Не
реба собі одначе уявляти, що цей рух і ро-
виток відбувається по ідеально простій лінії
перед. Що вони відбуваються прогресивно,
є не підлягає найменшому сумніву. Але
ялектика людського громадянства відбува-
ється звичайно по лінії зигзакуватій. І нам

иноді здається, що діялектичний рух назад до цій лінії кидає нас безповоротно назад. Ми нарікаємо на реакцію, якої иноді, здається, й кінця не видко.

Не інакше, а саме зі становища діялектики треба дивитись на все те, що в і що діється у сучасній Польщі.

Польща скинула зі себе кайдани царської національної неволі. І це безумовно поступ. Але скинула вона їх при помочі антанського імперіалізму. І це є причиною, що в цій Польщі прийшли до правління споріднені антанському капіталові і імперіалізові соціальні групи, буржуазні, реакційні й контрреволюційні, що з одного боку закицнули клясову петлю на шию власного робітництва й бідного селянства, а з другого національну, на шию сусідніх їм на Сході народів. Нині Польща, побіч Угорщини, є найбільшою кріпостю реакції і контрреволюції на сході Європи. Нині вона, без найменшого сумніву, відограє в інтернаціональній політиці роль російського царату. Все це під крилечком французького імперіалізму. Сучасна шляхецько-буржуазно-ксенідзівсько-пепесівська Польща є у рівній мірі заклятим ворогом непольських народностей, як і власного народу, Польщі селянсько-робітничої, Польщі комунізму, що в геройські й своїй боротьбі проти рідних експлуататорів так страшно кровава-

сья і так нелюдськи мучиться по рідних змах і цитаделях.

Чи є все те постійне, тревале?

Говорити про щось постійного взагалі, певціально в цій перехідній добі від капіталізму до соціалізму, в добі гострих соціальних і національних конфліктів, в добі уманентної світової революції, це просто ютепно.

Й це саме дає нам певність думати і тверти, що сучасна Польща скорше розпадеться і впливом внутрішніх та внішніх причин, би цього можна сподіватися. Всі капіталістичні держави Європи й світа підміновані соціалістичною революцією. Однільше, другі менше. Так само і Польща.

нам треба старатися, чим можна більше вести цю підміновуючу роботу разом нашими польськими приятелями. Й недалекий той час, коли на руїнах сучасної шлянько-буржуазно-пепесівської Польщі дів'ється Польща пролетарська, та визволить її поневолені народи.

Тут український дрібний міщанин, що націоналізму готов записатися в комунізм, готов піти з нами в боротьбу і ми його міч не відкидаємо. До певного моменту.

Він довгий час (маємо на увазі головно піщко-українське дрібне міщенство) бо-

ровся проти польської неволі за старих часів і завсігди леліяв цю думку, що колись місце польського експлуататора займе він сам. Він живе цею думкою й досі.

Основною рисою кожного дрібного міщанства є аж до хоробливості розвинене в нього почуття приватної власності і це почуття опановує увесь його світогляд і всю його політичну психіку. Воно каже йому задля збереження і охорони цеї приватної власності бути слугою капіталу і бути заклятим ворогом робітників і бідних селян, ворогом соціалізму, скасування приватної власності на засоби продукції, ворогом повного визволення праці. Тому нині, коли хитаються основи буржуазного ладу, побудованого на праві приватної власності, дрібне міщанство є скрізь контрреволюційне, бо в соціалістичній революції добачує воно свою загибель, як одної із соціальних, визнаваних кляс.

Українське дрібне міщанство, усе, галицьке особливо-ж, яке на хвилю дійшло до політичної влади, виявило як не можна краще цю рису. Власницький і суто буржуазний апетит у його надзвичайно загострився. Щоби рятувати свої соціальні й економічні інтереси, воно з одного боку продалося Денікінові, з другого Польщі. І нині, коли ця влада вирвалася йому з рук, вирвалася безпово-

ротно, воно леліє старі свої мрії та шукає всяких засобів, щоби їх здійснити. На оправдання свое, яке рівнається обманові працюючих мас, каже воно, що в нас немає ще свого пролетаріату, що комунізм у нас не має ґрунту, що отже панування над українською біднотою города й села належить з природи стану річей їм, українському дрібному міщенству.

Це каже їм так їхній клясовий інстинкт самозбереження і клясовий інтерес.

Даремні однаке, панове, всі ваші надії! Становище ваше нині трагікомічне. За пізно ви прийшли на світ і за бізно ви хочете реалізувати свої бажання!

Вікова національна неволя України задержала її соціальний розвиток. У нас, правда, немає такого чисельного пролетаріату города й села, себто передньої сторожі свідомого своїх завдань робітництва, яке ми бачимо особливо в Західній Європі та в Америці, у всіх тих народів, що за капіталістичної доби не зазнали національної неволі, але, ніхто цього не заперечить, що Україна не на місяці, а в Європі і довгий час жила під впливом капіталізму, під впливом капіталістичної цівілізації (товарове хазяйство, капіталістичні підприємства, банки, з усіми їх наслідками) і тому робітничо-селянська Україна, пробуджена в огні національно-

демократичної і соціалістичної революції до своєї клясової і національної свідомості, не стерпіла і не стерпить, щоб український дрібний міщанин із надмірою любови до неї, себто до шкіри вкраїнського робітництва й бідного селянства, розложився всевладно на її спині.

В перехідній добі, яку переживаємо, в добі лютої і безпощадної боротьби проти буржуазії і капіталізму, в добі світової соціалістичної революції нікчемні політичні рахунки вкраїнського дрібного міщенства марні. Мало того. Само-ж воно, заки вспіло набрати крови й життєвих соків, засуджене на гальопуючу чахотку.

Майте-ж це все на увазі всі ті з поміж українського дрібного міщенства, що нині симпатизуєте з комунізмом, що хвилево готові йти під його боєвим, червоним прапором. Майте це все на звазі особливо-ж ті, що до нас звертається зі своїми симпатіями, що вийшли з бідних селянських і робітницьких хат, та вважаєте своїм моральним обов'язком, повернути нині до вкраїнської бідності, себто звязати всі свої інтереси з її інтересами. І хоч у дванадцяту годину, поки не запізно, вибирайте:

Тут революція --- там контрреволюція!

Тут боротьба на життя і смерть, за комунізм, за нове

життя людини, народів, людськості, затріумф правди, волі й краси — там теж боротьба за життя і смерть, але за задержання дотеперішніх кайдан капіталізму, за ганьбу людини, народів, людськості!

Час свівнюється...

Його дух за нами!!

(Передрук з „Нової Доби“ № 6, з 10. квітня 1920).

